

PERSBERICHT

November 2021

Verslag aan het Vlaams Parlement

Studievoortgang in het hoger onderwijs

Om de studievoortgang te bewaken, kunnen hogescholen en universiteiten maatregelen opleggen aan studenten met een laag studierendement. Tegelijk moeten ze de studenten adequate studiebegeleiding aanbieden. Uit het Rekenhofonderzoek bij twaalf hogeronderwijsinstellingen blijkt dat de instellingen een grote variatie aan maatregelen hanteren, maar dat die niet altijd voldoende empirisch zijn onderbouwd en vaak maar beperkt worden opgevolgd en geëvalueerd. Van de studenten met een laag studierendement studeert 1 op 4 toch voort in dezelfde opleiding. In het algemeen is de studiebegeleiding voldoende beschikbaar, maar ze kent nog verbeterpunten: ze kan sterker worden afgestemd op de behoeftes en bereikt niet alle studenten die er nood aan hebben, onder meer omdat ze zelden verplicht is en te weinig gericht op tweedejaars en heroriënteerders.

Inleiding

Met ingang van het academiejaar 2005–2006 heeft de Vlaamse overheid het hoger onderwijs geflexibiliseerd, o.a. om ook kansengroepen en neveninstromers meer mogelijkheden te bieden een diploma hoger onderwijs te behalen. Het jaarsysteem werd vervangen door een flexibeler creditsysteem. Tegelijk heeft de overheid verschillende mechanismen opgesteld om de studievoortgang te bewaken, waaronder studievoortgangsbewakingsmaatregelen en begeleiding van studenten. Het Rekenhof onderzocht bij vijf universiteiten en zeven hogescholen het gebruik van die maatregelen en de studiebegeleiding.

Bewaking van de studievoortgang

Alle onderzochte instellingen hebben studievoortgangsbewakingsmaatregelen ingevoerd. Ze leggen vooral bindende voorwaarden op aan studenten met een te laag studierendement of weigeren een herinschrijving. De autonomie van de instellingen heeft geleid tot grote onderlinge verschillen in de maatregelen, die veelal voortkomen uit een andere pedagogische visie. In sommige instellingen zijn er zelfs verschillen tussen faculteiten en opleidingen. De duur en omvang van een weigering zijn niet altijd duidelijk bepaald. Alle instellingen gaven aan dat de maatregelen steunen op een vorm van data-analyse, maar die varieert in omvang, aard en diepgang. De onderbouwing, opvolging en evaluatie van de maatregelen is dan ook voor verbetering vatbaar. Een belangrijke beperking is het gebrek aan analyses naar de eventuele verdere studieloopbaan van studenten die een instelling verlaten. Daardoor zijn de effecten van de maatregelen niet altijd goed in te schatten.

Effectanalyses tonen aan dat de maatregelen weinig proactieve gedragswijzigingen teweegbrengen. Het vooruitzicht op strenge maatregelen heeft weinig invloed op het studierendement. Studenten met een laag studierendement zetten in 1 op 4 gevallen hun opleiding toch voort in instellingen die een herinschrijving niet weigeren. Studenten die zich herpakken in het tweede jaar, hebben wel een aanzienlijke kans op een diploma in dezelfde opleiding. Een heroriëntering kan voordelen bieden: heroriënteerders behalen gemiddeld een hoger studierendement in de nieuwe opleiding vergeleken met studenten met een

gelijkaardig laag studierendement die voortstuderen in dezelfde opleiding. Een snellere heroriëntering leidt tot een hoger leerkrediet bij de start van de nieuwe opleiding.

De instellingen communiceren de studievoortgangsbewakingsmaatregelen langs verschillende kanalen, maar vooral aan eerstejaars. Niet alle studenten hebben voldoende inzicht in de maatregelen.

Studiebegeleiding

Alle onderzochte hogeronderwijsinstellingen bieden studiebegeleiding aan. Door de ruime autonomie die ze daarvoor krijgen, verschilt de organisatie ervan sterk. Hoewel de instellingen de begeleiding deels decentraal organiseren, zijn er niet altijd formele richtlijnen en afsprakenkaders om een gelijkvormige, kwalitatieve taakinfilling te bewaken tussen de verschillende opleidingen en faculteiten.

De studiebegeleiders zijn goed bereikbaar en de instellingen waken over de deskundigheid van de medewerkers. Voor de toewijzing van personeelscapaciteit aan de studiebegeleiding maken ze echter weinig gebruik van uniforme criteria die de nood aan begeleiding weergeven. Dat kan leiden tot een ongelijke beschikbaarheid van begeleiding voor studenten naargelang faculteit en opleiding.

De informatieverstrekking over studiebegeleiding is vooral gericht op eerstejaars, maar ook tweedejaars en heroriënteerders kunnen nog nood hebben aan informatie. De instellingen gebruiken meestal testresultaten om risicostudenten op te sporen. Andere indicatoren van studiesucces, zoals taalvaardigheid en vooropleiding, gebruiken ze zelden. Ze hebben weinig specifieke maatregelen voor kansengroepen of voor studenten die onder studievoortgangsbewakingsmaatregelen vallen. De mate waarin de studiebegeleiding risicostudenten bereikt, is sterk afhankelijk van het initiatief van de student zelf, aangezien ze meestal niet verplicht is. Alle instellingen helpen de studenten bij een eventuele heroriëntering naar een andere opleiding, maar ze kennen niet altijd de voorwaarden en modaliteiten van de opleidingsprogramma's buiten de eigen instelling.

De meeste instellingen houden onvoldoende of te weinig systematisch gegevens bij over hun individuele studiebegeleidingsactiviteiten en de hulpvraag van studenten om hun werking en de noden te kunnen evalueren. Daardoor is het onzeker of de begeleiding voldoende afgestemd is op de behoeften.

Reactie van de minister

De Vlaamse minister van Onderwijs heeft op 12 oktober 2021 geantwoord dat hij toekomstig beleid voor dit thema aan het ontwikkelen is en dat de audit, en de aanbevelingen, op het juiste ogenblik komen. Hij verschafte onder meer informatie over de juridische onderbouw voor het gebruik van gegevens uit de Databank Hoger Onderwijs van studenten die de instelling hebben verlaten.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde

diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Studievoortgang in het hoger onderwijs* is bezorgd aan het Vlaams Parlement. Het verslag en dit persbericht staan op de website van het Rekenhof (www.rekenhof.be).